

Skipulags- og byggingarfulltrúi
Rangárþing eystra
Hlíðarvegi 16
860 Hvolsvöllur

Reykjavík 6. febrúar 2017
UST201612-129/K.S.J.
10.04.03

Efni: Tillaga að deiliskipulagi þjónustusvæðis í Langadal/Slyppugili í Þórsmörk, Rangárþingi eystra.

Vísað er til erindis skipulags- og byggingarfulltrúa Rangárþings eystra er barst 14. desember sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um tillögu að deiliskipulagi þjónustusvæðis í Langadal í Þórsmörk, Rangárþingi eystra.

Í erindinu kemur fram að deiliskipulagstillögurnar voru auglýstar vorið 2015, en vegna tímafresta var nauðsynlegt að auglýsa þær aftur.

Skipulagssvæðið - náttúruminjasvæði

Tillaga að deiliskipulagi tekur til um 13 ha svæðis í Langadal og Slyppugili í Þórsmörk. Svæðið nær yfir núverandi aðstöðu Ferðafélags Íslands og austur fyrir aðstöðu Farfugla í Slyppugili. Þórsmörk er svæði nr. 714 á náttúruminjasrá og þar segir um svæðið: *Þórsmörk, Almenningar og afréttir sunnan Krossár vestur að Jökultungum. Fjölbreytt og fagurt landslag. Skóglendi í skjóli jökla, að hluta til í umsjá Skógræktar ríkisins. Vinsælt útivistarsvæði.*

Áætlaðar lóðir og byggingar

Í deiliskipulagstillögunni er gert ráð fyrir 3 misstórum lóðum með byggingarreitum. Á lóð L-1, sem er lóð Ferðafélags Íslands, er gert ráð fyrir 4 byggingarreitum og eru byggingar á þeim öllum í dag. Lóðin er tæpir 5,3 ha og fram kemur að hámarksbyggingarmagn á lóðinni er 800 m². Stofnunin bendir á að mikilvægt er að þess verði gætt að uppbygging fari þannig fram að birkiskógur verði ekki ruddur vegna framkvæmda. Einnig er gert ráð fyrir 2 tjaldsvæðum og bílastæðum á lóðinni. Umhverfisstofnun tekur undir að mikilvægt er að bílastæði séu afmörkuð svo bílum sé einungis lagt á þeim, en ekki utan skipulagðra bílastæði.

Lóð L-2 er 0,6 ha að stærð, þar er snyrtihús í dag og gert er ráð fyrir hámarksbyggingarmagni alls 120 m². Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að upprunalegum birkiskógi verði ekki raskað við framkvæmdir og þess gætt að skógur rýrni ekki á tjaldsvæði á lóðinni. Lóð L-3 er 1,18 ha og á þeirri

lóð er núverandi aðstaða fyrir Skógræktina. Fram kemur að hámarks byggingarmagn lóðarinnar er 120 m², en fyrir eru á lóðinni 2 skálar.

Umhverfisstofnun bendir á að ekki kemur skýrt fram hvort hámarksbyggingarmagn innifelur þegar byggða skála, eða hvort hámarksbyggingarmagn eigi eingöngu við nýframkvæmdir. Að mati stofnunarinnar ætti að koma skýrar fram hvert núverandi byggingarmagn er og hvert hámarksbyggingarmagn nýframkvæmda er áætlað.

Upprunalegur birkiskógur

Umhverfisstofnun bendir á að áætluð tjaldsvæði á deiliskipulagstillögunni ná inn á svæði sem eru vaxin upprunalegum birkiskóg. Að mati Umhverfisstofnunar er afar mikilvægt að birkiskógi í Þórsmörk verði hlíft við raski og ruðningi eins og frekast er kostur. Eins og fram kemur hér að ofan er ein af ástæðunum fyrir því að Þórsmörk er á náttúruminjaskrá, skóglendi í skjóli jökla.

Umhverfisstofnun bendir á að birkiskógar eru vistkerfi sem hafa verndargildi og hafa íslensk stjórnvöld markað þá stefnu að stuðlað skuli að verndun þeirra.

Í stefnumörkun íslenskra stjórnvalda til sjálfbærrar þróunar til ársins 2020, í riti um sjálfbæra þróun í íslensku samfélagi, sem gefið er út af umhverfisstofnun (Velferð til framtíðar: Stefnumörkun til 2020.) eru skilgreind markmið á sviði sjálfbærrar þróunar og leiðir að þeim. Eitt þessara markmiða (bls. 37) er að: *“Forðast verði eins og kostur er að skerða frekar votlendi, birkiskóga og önnur lykilvistkerfi Íslands”*. Ennfremur segir (bls. 38) *“Markvissar tilraunir og aðgerðir við endurheimt birkiskóga verði hafnar á næstu árum. Mótuð verði stefna um endurheimt upprunalegra vistkerfa, s.s. birkiskóga, sem verði hluti af almennri stefnu um endurheimt landgæða þar sem tekið verður á aðferðafræði, tegundavali og öðrum atriðum. Þar sem mikilvægum vistkerfum er raskað með framkvæmdum skal vera almenn regla að framkvæmdaraðili reyni að endurheimta sambærileg landsvæði”*

Í skýrslu frá umhverfisstofnun frá mars 2007, sem ber heitið *“Vernd og endurheimt íslenskra birkiskóga”* kemur fram að *“hinn 15. júní 2006 skipaði umhverfisstofnun nefnd sem var falið*

-Að kortleggja ógnir sem stöðja að íslenskum birkiskógum

-Að móta tillögur um hvernig megi efla vernd og endurheimt birkiskóga á Íslandi

-Að gera tillögur að leiðbeiningum vegna athafna sem hafa áhrif á birkiskóga.”

Í áður nefndri skýrslu kemur fram að nefndin leggur áherslu á að *“Unnið verði áfram að friðun birkiskóga í samræmi við verndartillögur á Náttúruverndaráætlun 2004-2008”*. Einnig kemur fram að nefndin leggur til að *“Sett verði opinbert markmið um að birkiskógar þeki í framtíðinni 10% af flatarmáli landsins”* og að *“Við endurheimt birkiskóga verði lögð áhersla á stór, samfelld svæði.”*

Í skýrslu umhverfisstofnunar kemur enn fremur fram að meðal helstu ógna sem stöðja að íslenskum birkiskógum sé að *“birkiskógum er raskað eða eytt vegna framkvæmda og má í því tilliti nefna ruðning birkiskóga vegna vegagerðar, stækkunar þéttbýlis og frístundabygðar”*.

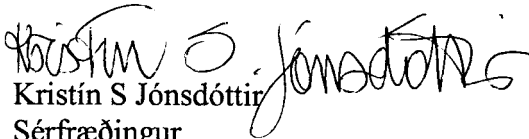
Í niðurlagi skýrslunnar eru tillögur ásamt greinargerð þar sem segir *“Fyrir framtíð birkivistkerfisins á Íslandi telur nefndin mikilvægt að vernda birkiskóga sem fyrir eru og auka útbreiðslu þeirra.”* Lögð er áhersla á að *“Gamlir íslenskir birkiskógar eru auðlind, sem fela í sér bæði náttúru og nýtingararfleið sem ekki er annars staðar að finna.”*

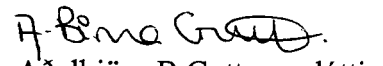
Ljóst er því að stjórnvöld hafa miklar áhyggjur af þróun birkiskóga hér á landi, og að lögð er mikil áhersla á verndun þeirra og endurheimt. Mótvægisáðgerðir eða uppgræðsla í stað þeirra vistkerfa sem raskast, bæta ekki að fullu fyrir þann skaða sem verður vegna eyðingar upprunalegra skóga og því telur Umhverfisstofnun að leggja beri áherslu á verndun vistkerfa sem hafa verndargildi þ.m.t. birkiskóga.

Það er mat Umhverfisstofnunar að með framkvæmdum á skógasvæði í Þórsmörk sé hætt á því að náttúruverndar- og útivistargildi svæðisins rými og því eigi síður að framkvæma innan birkiskógarins eða ryðja birkikjarr. Þar sem lóðir eru markaðar stórar miðað við áætlað byggingarmagn telur stofnunin mögulegt að minnka byggingarreiti þannig að þeir fari ekki inn á birkivaxin svæði og þar með að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum framkvæmda.

Að mati Umhverfisstofnunar er mikilvægt að þess sé gætt að starfsemi á tjaldsvæðum rýri ekki upprunalegan birkiskóg, og þess sé gætt að álag vegna starfseminnar verði ekki of mikið.

Virðingarfyllst

Kristín S Jónsdóttir
Sérfræðingur

Aðalbjörg B Guttormsdóttir
Teymisstjóri